

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: PDG4/001/2544

ชื่อโครงการ: การสัมมนาสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

หัวหน้าโครงการ: อาจารย์ ทวีวิทย์ ภักดินิตย์
สำนักวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

email address: ptaweewi@praduu2.wu.ac.th

ระยะเวลาดำเนินการ 26 มีนาคม – 25 เมษายน 2544

การสัมมนาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและสถานภาพองค์ความรู้ของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากนักวิชาการ ประชาชน สื่อมวลชน และผู้ที่จะนำงานวิจัยไปใช้โดยเฉพาะในส่วนของราชการ ซึ่งจะได้นำไปกำหนดกรอบการวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่อยู่บนฐานของสังคมในท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมต่อไป

ในภาพรวมได้พบปัญหาและสถานะภาพองค์ความรู้พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังดังนี้ 1) มีการทุ่มเททรัพยากรมายังพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเป็นอย่างมากโครงสร้างพื้นฐานจึงค่อนข้างสมบูรณ์แต่ยังต้องดำเนินการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่อไป 2) พื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลที่มีน้ำทะเลขึ้นถึงซึ่งเป็นป่าชายเลนถูกบุกรุกจากการทำนาถ่วงกันอย่างกว้างขวาง 3) กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำปากพนังไว้แล้ว 4) แหล่งน้ำใต้ดินมีคุณภาพน้ำทางกายภาพและทางเคมีที่สามารถใช้ในการอุปโภคและบริโภคได้ 5) การปิดประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ์ทำให้สัตว์น้ำในแม่น้ำสูญหายไปประมาณ 96 ชนิด 6) เกี่ยวกับอาชีพของชุมชนในลุ่มน้ำปากพนัง พื้นที่นาข้าวถูกทิ้งร้างไว้เป็นจำนวนมาก ไม้ผลและไม้ยืนต้นโดยเฉพาะยางพาราได้ขยายออกไปทั่วทุกพื้นที่ ด้านการปลูสดรสวนใหญ่ยังเป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น และการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด 7) ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวลุ่มน้ำปากพนังบางอย่างเลือนหายไป 8) ด้านสาธารณสุข ยังมีปัญหาทั้งโรคติดต่อ ปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม และปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากปัญหาสังคม

ประเด็นสำคัญของการปรากฏาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรลุ่มน้ำปากพนัง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นฐานสังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศท้องถิ่นได้ ดังนี้ 1) ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องซับซ้อนที่ไม่อาจแก้ไขได้เพียงวิธีเดียว 2) การพัฒนาอย่างน้อยจะต้องรักษาซึ่งฐานของชุมชน และวิถีชีวิตของชุมชนไว้ และต้องเชื่อมโยงระหว่างวิถีชีวิตเข้ากับระบบนิเวศให้ได้ 3) การพัฒนาในหลายประเทศก่อให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้และปัญหาสังคมตามมา 4) ปัญหาการพัฒนาในปัจจุบันอยู่ที่ชุมชนอ่อนแอ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการไหลออกของทุนชุมชน การอุปถัมภ์จากภาครัฐในลักษณะที่ไม่ส่งเสริมให้สังคม

พึ่งตนเอง กลไกการเรียนรู้ของสังคมถูกละเลย และกลไกตลาดถูกแทรกแซง 5) ยังมีแนวคิดที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนา

ในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายมีประเด็น ดังนี้ 1) ให้มีการฟื้นฟูป่าชายเลนขึ้นมาใหม่ ให้รักษาสภาพพรุควนเคร็งไว้ และให้ดูแลภูเขาไว้เป็นแหล่งต้นน้ำ 2) ให้มีคนกลางเข้ามาวางแผนแม่บทการใช้ที่ดินจากองค์ความรู้ด้านกายภาพที่มีอยู่แล้ว 3) ปัญหาของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังสามารถแก้ไขได้โดยการจัดระบบการจัดการน้ำในรูปของคณะกรรมการลุ่มน้ำ 4) ความสำเร็จของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอยู่ที่การจัดการทั้งทรัพยากรดินและน้ำ 5) การพัฒนาโครงการลุ่มน้ำปากพนังในขั้นต่อไปควรจะเน้นที่การพัฒนาอาชีพและการพัฒนาที่ยั่งยืน 6) ควรพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม 7) ขอบเขตงานวิจัยควรสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้จะต้องให้ชาวบ้านและผู้ใช้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

Abstract

Project Code: PDG4/001/2544

Project Title: A seminar on the synthesis of the current body of knowledge concerning the Pakphanang Basin

Project Leader: Taweewit Pakawanit
Institute of Management Science, Walailak university

Email address: ptaweewi@praduu2.wu.ac.th

Project Duration: 26 March – 25 April 2001

The main objective of the seminar is to brainstorm ideas on the Pakphanang basin's problems in order to be in search of the facts and knowledge concerning this poverty – stricken area. The participants in the seminar include academics, local residents, representatives from the mass media, and those from the government sector who are engaged in doing research as well as implementing the research findings in the development project. Thus, the results of the seminar will be primarily used to set the conceptual framework for the research, which will be carried out in accordance with the direction of developing the target area which requires public participation and is based on the social background of the community.

In summary, the problems and facts found in the seminar are as follows.

1. Resources have been used considerably to develop the basin, thus resulting in a fairly complete infrastructure. However, in terms of the people's quality of life, virtues, ethics, and the security of life and property, and improvement is still needed.
2. The mangrove forest in the coastal area which can be inundated by sea water has been widely encroached for shrimp farming.
3. The zoning of the land in the basin has already been done by the Department of Land Development.
4. Given the physical and chemical properties, the underground water in the basin is safe for consumption.
5. Ninety six species of aquatic animals have become extinct in the wake of the operation of the U – thokka wi – patprasit Water Gate.
6. Regarding the people's occupation, fruit trees and perennial plants, particularly rubber trees have been extensively planted, while rice paddies have been enormously abandoned. Livestock is mainly kept for consumption in the family. Lastly, tiger prawn farming has had a disastrous effect on the environment.
7. Certain cultures and customs of the local people have either eroded or permanently disappeared.

8. With reference to the public health, the problem of contagious diseases still occurs, besides, the unhealthy environment and social problems are responsible for the people's bad health.

The main points discussed in the seminar on the development strategies and enhancing the community's strength on the basis of its social background, culture, and its current ecological system are the following.

1. The environmental problems are too complicated to be solved by a single method.
2. In the development process, priorities should be given to the conservation of the community's foundation and the people's ways of life. However, the way to maintain the state of equilibrium between the people's way of life and the ecological system must be thought out.
3. In some countries, social problems and the problem of income distribution and attributed to the development process.
4. The central problem to be solved at the moment is the community's cripple with is due to certain factors. To begin with, the community is facing a serious drain on its "capital". Next, the way in which the subsidy is given to the community by the government does not help strengthen the community to count on itself. No attention has been paid to the community's learning mechanisms. Lastly, the market mechanisms in the community have been intervened.
5. The people's ways of thinking that are of a hindrance to the development process do still exist.

Opinions and suggestions from the participants can be summed up as follows.

1. The mangrove forest should be restored. Sustaining the present condition of "Phroo – Khuan – Khreng" is required, and greater care should be taken of the mountains as the water source.
2. An intermediary is needed to work out the land – zoning master plan, which can be done on the basis of the facts and knowledge on hand concerning the land's current physical state.
3. The problems in the Pakphanang basin can be solved through the system of water management under the control of a committee.
4. The success in the development of the Pakphanang basin lies in the proper management of land and water resources.
5. In the next phase of development, a top priority should be given to sustainable development as well as occupational development.
6. The organizations involved in the development of the basin should be geared towards public participation
7. The research framework should be in lined with the globalization era and should also provide room for participation from both local residents and those who are to make use of the research results in the development project.